

Aynı bedende kadın, erkek

Fransız sanatçı Brice Dellsperger, Akbank Sanat'taki 'İkiz Bedenler' adlı sergisinde kalıplaşmış cinsiyet rollerini tersyüz ederek toplumsal normların nasıl inşa edildiğini sorguluyor. Dellsperger bunu, zamanımızın çeşitli Hollywood filmlerinden belli sahneleri yeniden üreterek gerçekleştiriyor

28/11/2007

AHU ANTMEN

Eskinin Zeki Müren'li filmleri, kimliğin nasıl da inşa edilen, üst üste konan özelliklerle şeklini bulan bir şey olduğunu açıkça göstermese de hissettirirdi, başroldeki kişinin ne erkek, ne kadın kimliklerine tam olarak oturmayışının, ama kadına ve erkeğe atfedilen çeşitli özellikleri birlikte barındırmasının yansıttığı bir gerçek vardı: Ancak 'tanımlı' kimlikler, hâkim kurallar, belli normlar geçerli olduğunda 'garip'ti Zeki Müren; yoksa o filmlerde genelde olduğu gibi, 'altın kalpli bir kişi'ydi işte. O eski, komik filmlerin bütün toplumsal önyargılara karşı bilinçsizce de olsa bir önyargısızlığı, kural bozucu bir tarafı vardı.

Günümüzde kimlik olgusunu ve özellikle de cinsel kimlik/toplumsal cinsiyet meselesi üzerinden- ele alan pek çok sanatçı, erkek ve kadının rollerine ilişkin toplumsal yansımaları harmanlayarak kişilerin aslında doğuştan bir erkeklik ya da kadınlık özünü dünyaya gelmedikleri düşüncesini işliyor. Kişilerin doğuştan itibaren içinde yetiştikleri mavi/pembe ayrımlı kültürel ortamların şekillendirici rolünü irdeleyen bu sanatçılar, 1970'lerden itibaren feminist kuramın açtığı yoldan ilerlerken, yakın zamanda eş ve trans- cinsellikleri tanımlamak için kullanılan 'queer' kuramının oluşmasında da etkin bir rol oynuyorlar.

Müzikalden gerilime

Son zamanların bu anlamda en ilginç temsilcilerinden biri de Fransız sanatçı Brice Dellsperger. Akbank Sanat'ta küratörlüğünü Ali Akay'ın üstlendiği sergisinde 'İkiz Bedenler' adlı film dizisinden çeşitli örnekler gösteren sanatçı, kalıplaşmış cinsiyet rollerini tersyüz ederek toplumsal normların nasıl inşa edildiğini sorguluyor. Dellsperger bunu, zamanımızın çeşitli Hollywood filmlerinden belli sahneleri yeniden üreterek gerçekleştiriyor. 'Flash Gordon', 'Dressed to Kill', 'Saturday Night Fever', 'Return of the Jedi' gibi, uzay filminden müzikale, gerilimden maceraya belli türlerin bellibaşlı örneklerini ele alan Dellsperger, bu filmlerle bir yandan da bir güzel dalgasını geçiyor.

Sergiye girer girmez izleyiciyi karşılayan 'Funky Town' adlı video klip ise, bir tür ipucu gibi: Klipteki 'figür'ler, 'kendileri' olmaktan çok uzakta, çeşitli rollere, kıyafetlere, davranış biçimlerine bürünmüş olarak dans ediyorlar, oynuyorlar. Oyun burada anahtar sözcük. Huizinga'nın 'Homo Ludens'te söylediği gibi: "Oyun bir şey için mücadeledir veya bir şeyin temsilidir. (...) Alışılmış hayattan 'başka türlü olmak' bilincinin eşlik ettiği, iradi bir eylem veya faaliyettir." Dellsperger'inki

oyun içinde oyun: Hollywood filmlerinin içinde oynanan, ama ciddi bir eleştirel boyut içeren eğlenceli bir oyun.

İngiliz film kuramcısı Laura Mulvey, 1970'lerde yazdığı ünlü makalesi 'Görsel Haz ve Anlatı

Brice Dellsperger, Hollywood sinemasının ayrılık, kavuşma gibi belli anlatı kalıplarını defalarca izlettirerek yabancılaştırma efekti yaratıyor ve Hollywood'la bir güzel dalgasını geçiyor.

Sineması'nda, Hollywood sinemasının izleyicisinin erkek olduğu varsayımından yola çıkarak kadını arzu nesnesi haline getirmesini eleştirmişti. Mulvey, Hollywood'un belli cinsiyet kalıplarını yalnızca yansıtmakla kalmadığı, bu kalıpları bizzat şekillendiren dev bir endüstri olarak özellikle yeni kuşak genç sanatçılar tarafından sorgulanması gerektiğini söylüyordu.

Melez görüntüler

Brice Dellsperger'in 'İkiz Bedenler'i Mulvey'e bir yanıt adeta. Dellsperger, bazılarında başrolleri kendisinin oynadığı filmlerde erkek/ kadın cinsleri arasında melez görüntüler ve melez davranış kalıpları yaratmakla kalmıyor, Hollywood sinemasının 'görünmez kurgu'sunu kurgu kopuklukları, üst üste bindirilmiş film görüntüleri ve başka teknik hınzırlıklarla görünür kılıyor. Hollywood sinemasının takip gibi, dövüş gibi, ayrılık ya da kavuşma gibi belli anlatı kalıplarını defalarca izlettirerek yabancılaştırma efektleri kullanan sanatçı, kalıplaşmış değer yargılarıyla 'genel' toplumsal kültürün yabancı olması ne demek, izleyiciyi hiç sıkmadan, deyim yerindeyse Hollywood köpüğü gibi eğlendirerek gösteriyor. Yalnız filmlere şöyle bir bakıp çıkmayın (video sanatının kaderidir ya!), Dellsperger'in ne yapmaya çalıştığını anlamak için, filmlerin talep ettiği birkaç dakikayı çok görmeyin. 15 Aralık'a kadar.

© Radikal internet baskısında yer alan tüm metin, resim ve benzeri içeriğin hakları Doğan Gazetecilik A.Ş.'ye aittir. Hiçbir şekilde basılı ya da elektronik bir ortamda (CD, İnternet vs.) kaynak gösterilse bile izin alınmadan kullanılamaz.